

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea și Dumineacă, Foi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu seu $2\frac{1}{2}$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrata a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 19.

Brasovu 19/7 Marte

1873.

Brasovu 18 Martiu 1873.

Conferintia intelectuală romane din fundul regiunii convocată în urmă apelului publicat și în „Gazeta” nr. 15 se tine în primă 13 Martiu în Sibiu, sub presidiul Illustr. S. d. consiliarii în pensiune Paul Dunca de Siajó. Dn. Dr. Ioan Borcia portă sarcină referatoru în ambele dile ale conferintiei. Decursul consultarilor a dovedit modaratiune și seriositate priminduse asternerea unei reprezentanțe, după expresiunile Telegrafului Roman: la locurile competente. Adunarea s-a întrunit principalminte în 3 puncte cardinale cari după referatul „Teleg. Rom.” sunt aceste:

1. arondarea municipiilor fundului regescu, în 4, eventualmente în 5 municipii după recerintele unei administrări mai usioare și mai eficiente și deosebirea cetăților libere de municipiile cercuali după cumu este în comitate, și

2. în extinderea legei municipali și asupra fundului regescu cu excepția votului virile;

3. în stergerea universitatii că unu ce superflu și instituirea unei reprezentanțe provisorie pentru administrării avelei comune a fundului regescu.

Despre decursul și desbaterile tenuite ne împartăiesc totu „T. Rom.” numai aceste:

In privința punctului din urma a fostu și o propunere, carea se restringea numai prelunga pronunciarea delaturarei universitatii că o corporație superflua, ieră incată pentru administrării avelei comune se remana cestiușa deschisa, și după cumu voru astă comproprietarii de bine spre a se administrează în venitoriu. Propunerea acăstă din urma fiindu pucienă sprinținită cadiu.

In diu'a ultima la deschiderea siedintei prezidențiale cetește o telegramă sosita dela Brasovu dela comitetele germane-ungare de acolo, prin care saluta cu caldura adunarea și doresce succesul celu mai bunu; mai departe o epistolă dela dl Ioan Macelariu din Mercurea de același cuprinsu.

Adunarea si-a terminat în 2 Martiu lucrările sale și în acea zi în cea urmată se departara participanții catra casele loru.

In fine provoca „T. R.” la subscrisere intenția a reprezentanței, ce se asternă la dietă din Pest'a. — Atâtă aduce „T. R.”, ca vorbiramu cu gur'a lui.

Nu ne potem să sama despre totu decursul conferintii, neci judecată asupra rezultatelor, ce le a avutu, cu atatu mai pucinu asupra prospectelor ce se arăta din ele pentru caușa naționale. Ceea ce amu potă dice, de astă data, o incredintării cercuspectuii barbatilor maturi și principiai ai conferintii.

Dela dietă din Buda-Pest'a

Pre noi brasovenii ne a indignat fără per tractarea despre dotarea gimnasiului romanu de aici în dieta și susținerea condițiunii, de a se impune profesorii de catra regim, de către se voru primi acele 4000 fl. anuali. Totu odata înse ne aflam obligați fratilor deputati romani, cari consumtiendu cu noi romanesc și ecuatorialu pledara pentru stergerea condițiunii amenintătoare autonomiei. Totu asemenea ne place a ne respica recunoscatori și d.

deputatul Parteniu Cosma pentru interpelluinea, ce o facă catra min. de cultu în sediu din 4 Martiu, care ni se scosă din camerelă animii noastre, în totu cuprinsu ei, care după „Fed.” sună astă:

„Onorab. Camera! În siedintă de ieri d. președinte s-a portat facia de mine într'unu modu, pre care ori si cumu altumintrelea l'asi potă numi, numai „moderat ci cu tactu” nu. Dreptu aceea, spre a chiarifică situația me vedu constrinsu a adresă ministrului cultelor și instructiunii publice o interpelluine, cu privire la obiectul, la care d. presedinte nu mi-a concessu a vorbi. Eu astă sciu, că de candu acăsta camera a facutu pendinte primirea summei de 4000 fl., ce s'a votat că ajutoriu pentru gimnasiul romanu de Brasovu, dela o condiție ce s'a redicăt la valoare de conclusu, gimnasiul n'a mai primitu acesti bani, ba sum informatu, ca metropolitul de Sibiu a si dechiarat, că condiția pusa nu o potă acceptă și plimbi, si astufeliu neci banii votati nu-i potă redică. Deci, de către lucrul stă astufeliu si de către comisiunea financiară și cameră scie acăstă, atunci intrădeveru nu pricepu, pentru ce mai figura de acei 4000 fl. în bugetu, si pentru ce tocmai acum s'a afiatu de lipsă si cu scopu de a scote din bugetul straordinar si a se asiedă în celu ordinariu, ceea ce însemna, ca rubrică acăstă va avea se figura de inca multu timpu în bugetu. Este lucru evidentu si palpabilu, că de către cameră va urmă si în viitoru scopul de pana acum, că adeca banii se nu se potă redică, atunci de buna séma sumă acăstă va figura în bugetu pana atunci, pana candu noi vom aduce legi si pana candu beserică nu va renunță la autonomia sa. Acesă inse nu se potă presupune, ca pentru bani, fia ori catu de multi, beserică se renuncie la autonomia sa, său gimnasiul se se desbrace de caracterul seu confessionalu. Figurarea celor 4000 fl. în bugetu nu potă avea altu inteleisu, de catu său ca voimur se amagim lumea cu ei, său ca voimur se satirisam. Dér' nu credu se fia chiamarea noastră, a dietei, că se amagim lumea său se facem din lege satira. Dreptu aceea -mi iau libertatea a adressă dlui ministru de culte și instructiune publică urmatori a interpelluine:

1. Ce s'a intemplat cu cele 4000 fl. votati în bugetul anului trecutu că ajutoriu pentru gimnasiul romanu de Brasovu?

2. Dechiarat-să reprezentantă gimnasiului din cestiușă, său metropolitul gr. or. de Sibiu în privința acceptarii său neacceptării condițiunilor puse pentru redicarea acestor bani? De către da, apoi.

3. Comunicatul d. ministru acăstă dechiaratii și comisiunii financiare în decursul per tractării bugetului?

Eu nu facu acăstă interpelluine, pentru că dorești să te susținări pre d. ministru, că a întrebuită acăstă bani spre alte scopuri, nu, pentru că sciu, că de către banii nu s'a redicăt, ei de buna séma se află în vîsteria statului; ci eu ceru aceste desluciri, pentru că cameră se scia, că redicăt-sau banii ori ba; eri n'amă avutu ocazie să-mi dau parere în acăstă privință înaintea camerei și apoi d. ministru inca n'a dechiarat cumu sta lucrul.

Interpelluine se prezinta ministrului concernante.“

Proverbiul românesc: „Cu lingură -ti da se

manci, er' cu codătăi scote ochii,” s'a adeverită la casul acesta; dăr' cu totă, că regimul vre a fi consecințe în dreptul său după lege, elu totuși în Ardealu neci la acusta consecinția nu e indreptat, că ce acea lege și acele condiții s'a facutu fora inviore și fora concursulu nostru, numai unitate-ralimente în contra autonomiei și politice și confesionali, cari nu s'a abrogat neci prin o dieta transilvana, ci numai prin arbitriul regimului. Dér' si altfel, de ce se fia regimul atat de neexorable și facia cu cei, ce dovedira atata fraternitate? Omulu invatia pana în agonie.

In Cislaitană proiectul reformei de alegere dirăptă la senatul imperial a ajunsu la casă domnilor și decembriștii -si esu din pele de petulanti. —

— In 12 Martiu c. n. s'a tenu în Vienă un **Congresu federalisticu**, la care se scrie, că au participat totă notabilitatea oposițională din Cislaitană, între cari: fostii ministri contei Belcredi și Hohenwarth, Rieger, Sladkowsky și Czizek, slovenul Dr. Costa, moravul Prazak, Oelz; Austrii de susu și Tirolul inca au fostu reprezentate, ba chiar și Austrii de josu prin dechanul Renk; afara de acestia a fostu de facia dintre aristocrații, princ. George Lobkowicz și Hugo Salm, contii Leo Thun, Clam Martinitz, Fraciscu și Iuliu Falkenhahn s. a. Scopul acestei adunări federalistice a „partidei dreptului istoricu,” cum se mai numesce, a fostu, de a se intielege asupra organizațiunii sale facia cu alegerile directe, în casu, candu reformă electorală va capăta valoare de lege. S'a si luat despre acăstă concluzie unanimă din partea congresului, cari inse se tenu secrete. Foile decembriști sustină, că domnii susunumiți voiesc a paraliză actiunea senatului imperial viitoriu, esitu din alegerile directe, prin aceea, că lucra din respectu la reesirea și denumirea unui ministeriu „federalisticu-feudalul-ultramontanu”. Fia cumu va fi, ună insă rezultă din totă, că opositiunea cislaiană e bine organizată, puternică și forță activă; er' nemții părăsesc mare frica de ea. — La locul acestă nu va fi superflu a însemnată, că „Montags-Revue“, făță oficială septembrala din Vienă, sustine ună cu capul de adverata scirea publicată de ea, cumca adeca br. Sennyey a conferită în Vienă cu Honhenwarth și contele Iuliu Falkenhahn. — Conservativii în Cis-și Transilvană se pregătesc a luă frenele guberniului în mana.

Siomcută-mare 7 Martiu 1873.

Nedreptatile, intrigile și corupțiunile infame strigă resbunare... — Adi în seculu naționalitătilor, alu culturei și alu luminarei se mai intempla atatea intrigă, atatea miselii, incat omul cu sufletu curat i se revolte sangele, i se intunecă mintea și -si perde patientia — și liniscea sufletul; — -ti vine a crede, că adi lumea se guvernă de geniul devastării moralității poporului, — prin intrigă și corupțiuni, prin uneltiri demone, și nu de geniul iubirii fratiesci, de geniul dreptății, apoi a linischi și alu pacei! Totă se fac din specule și interesu marsiacu personalu. — Adi nu e vorba de naționalitate, de dreptate și egale indreptătire, nu e vorba, că cineva se se ingrijescă de bunastarea poporului, de ușurintă sarcinelor,

— nu; tóte suntu speculatiuni evreesci. Unde amu devenitul? — Tare amu decadiutu si degeneratul! Prin astufeliu de fapte si cu astufeliu de tienuta nu sciu, unde vomu ajunge, nu sciu ce sörte pôte se aiba romanulu umilitu, ingenunchindu innaintea calaului, innaintea inimicului lui conjuratu, — candu elu inca lucra pentru interesele acelui. — Fia blaste mata asta politica infama a oportunitatiei, acceptata de unii ómeni slabii la angeru si aici in districtulu Chiórului. —

In 6 Martisoru a. c. s'a tienutu alegerea de ablegatu in cerculu Mestécanului (Kis Nyires) acuma a treia óra in periodulu sessiunei dietali de mai curendu. Partit'a nationale in numeru fórt mare resoluta cu bravulu ei candidatu Vasiliu Indre in frunte a sustienutu lupt'a cu onóre, cá se scape Chiórulu de rusine si blamagiu, se salveza onórea ideei romanismului. — Ea s'a luptatu cu tóta tari'a sufletului, cu o resolutiune ne mai pomenita in romanii chióreni, lupt'a inse s'a finitu si partit'a nationale a cadiutu, dér' cu onóre! ér' lui Georgiu Bartal prin pressiune infama, prin intrigi si coruptiuni din partea turmei officialilor de tóta clasa, i a succesu a reesí de ablegat! —

Partit'a nationale erá neclatita, cá unu munte, fora mancare si beutura, de si timpulu erá nefavoritoriu, sub ceriulu liberu, sub torinti de plóia a asteptatu de demanetia pana la una óra dupa mediu noptii resultatulu alegerei, — candu au debuitu din nou se se insiele in sperantiele sale. — Poporulu maltratatu, audiendu proclamarea contrariului loru de ablegatu, machnitu s'a departat pe a cassa, strigundu — éra ne au insielatu domnii. (Pentru ca e de insemnatu, ca inteligiunti'a cea mai mare parte a fostu de partit'a drépta, firescu lucru, la comand'a capitanului supremu Földvári si a presiedintelui tribunalului regescu din Bai'a mare).

Vasiliu Hosszu protonotariulu primariu alu partidei deachiane punendu pénnă alba-verde in palaria a amblatu din satu in satu, éra in loculu alegerei cá si unu corporalu dela verbuare a alergatu in drét'a si in stang'a cu standarde si cu musica pentru insielarea alegutorilor, folosinduse de totufeliulu de presie pana si de milit'a ordinata pentru sustienerea liniscei, arestandu fora de vina pre mai multi alegatori din partit'a nationale. Cortesiul a fostu chiaru capitanulu supremu Földváry Jozsef, ca-ce in preséra alegerei a chiamatu pre toti antistii si notarii comunali la sine, dandule instructiuni de tienuta, amenintiandu pe aceia, cari — ei voru calca mandatulu, cu redicarea din postu, prin urmare partit'a lui Bartal s'a formatu prin pressiune ne mai pomenita, prin intrigi, uneltiri si coruptiune de bani, beutura si mancare, prin forti'a officialilor si a pandurilor, ce ne intreruptu au neliniscitu pe alegatori prin sate si in loculu alegerei, impartindulise insemnele partidei deachiane. Singuru protonotariulu — vedienduse nótpe la 11 óre in periculu cu candidatulu loru — a alergatu in satulu Mestécanu pe la case — si desceptandu ómenii din somnu, — ii au tramsu cu panduri la votisare. — Astufeliu a tiumfatu Bartal reesindu de ablegatu cu 565 voturi contra nationalistului Vasiliu Indre, care a avut 519.

Pelanga cortesii de mai susu au mai avutu Bartalistii si altii; — acolo au fostu turm'a officialilor, apoi evreii, demoralisatorii poporului, acolo au fostu si santi'a sa protopopulu din Siomcut'amare Atanasiu Cotetiu, care a facutu si recomandatiunea candidatului. Dér' cortesiuu cortesiloru au fostu prea sant. parinte episcopu de Gherl'a dnulu Pavelu Mihály, scriindu protopopiloru si preutiloru, cá se conlucrare pentru reesirea lui Bartal, — ér' pe alti preuti, in cari n'a avutu asia mare incredere, — fiindu siguru despre sentiemintele loru nobile — nationali — tocmai pe diu'a alegerei iau citatu la santi'a s'a in Gherl'a, cá se nu pôta partecipa la alegere. —

Ecce dér', ca si Chiorulu a ajunsu acolo, unde suntu fratii fagarasiani si naseudenii, pana adi au avutu ablegati romani din sinulu seu, — ér' acuma se inquiibă si aici strainismulu,

Ce am cascigatu noi dela partit'a guverniale? Nemica; — ba ni-a rapitu drepturile avute, ni-a rapitu tribunalulu, dreptulu de alegerea officialilor la tribunalu, — adi mane ne va mai rapi si autonomia districtului si alte multe; — a stersu lega de usura si a aruncat poporulu prada in mainile perfidilor evrei, — fora a se fi ingrigit mai antai de cultivarea poporului, — apoi de redarea bancelor de creditu poporulu, — prin urmare ne a aruncat in cea mai mare prepastia, din care regimulu ungurescu nu sciu cum ne va mantui. — Dér' pôte ca neci nu are intențiune buna facia cu romanii, — ca-ce omoredune materialminte evrei, cari suntu altu cum in siervitiulu lui, se va continua planulu de maghiarisare, care inse inca va cadé in adunculu propastiei. —

Evreii, lepra afurisita asupra scumpei nóstre patrii — intru atata s'au inmultit si in tienutulu acesta, incatu omulu nu e siguru de avere. Blasteratiile meseliei acestora au ajunsu culmea, jefuindu si desbracandu poporulu de avere, — de mozie prin usurile cele ne mai pomenite de cate 2—30 si 100 percente la anu, si tóte aceste hotite se facu sub scutulu legei, sub scutulu legilor măghiare, — si vocea nóstra cea debile nu strabate la audiulu domniloru dela potere, ér' lipitorile de evrei sugu medu'a poporului, care a sustienutu tiéra cu bani si sange; — i se vendu mosiile numai si numai din caus'a usureloru ne mai pomenite, si familie intregi suntu nevoite a lua lumea in capu, a emigrat. — Óre Nemesea potéva suferi multu tempu tóte aceste foradelegi!!! —

Chicera.

Graeciu la incepitulu lui Martisoru
1873.

Domnule Redactore!

Nu evenemente politice séu sociale extraordinarie me indemna se reapucu péna, ca-ce situatiunea asi'a numitei „Cislaitania,” nu-mi ofera nemicu deosebitu interesu pentru lectorii d-vostre.

Ceea ce v'a si poté scrie, nu ar' fi nimica alta in esentia, decatunu plagiati alu starei si alu relatiunilor „Maghiariei lui Andrassy, cari ve suntu destul de conosciute. Apoi a pierde tempulu spre a sta la vorba cu ómeni despojati de ori ce semtiu de dreptu si dreptate, fia aceia consiliari, fia ministrii, fia chiaru cancelari de curte, fia ori si cine, este lucru inutile, daunosu.

Este adeveru, ca fia-care cetatianu are sacrá detorintia de a descoperi relele ce rodu la ruin'a statului; inse candu vedi, ca cei concrediuti cu conducerea salutei publice, cu vindecarea morburilor ce periclitáza fericirea si prosperitatea cetatianilor, candu vedi „ca cei chiamati de a propagá si facilitá promovérea progresului, — alu acestui gigante omnipotente alu templului, — si alu civilitatei, nu numai la una clase „ci la tóte clasele, la tóte popórele, la toti cetatianii statului fara diferinta de limba si origine in una forma si fara partinire a unui soiu, numai candu vedi dicu, ca acesti dintre „patres conscripti“ in locu de a face tóte aceste, desbracati de semtiulu dreptatii si si alu umanitatii, comitu céle mai ominóse nedreptatiri cu majoritatea concitatianilor sei, ii abandonéza in suferintia si intunerecu, má comitu crim'a de ai condamná la peritiune — cu astufeliu de ómeni a pierde tempulu cu vorbe é peecatu, au incetatu tóte detorintiele.

Cumca parintesculu nostru guvernul statu din Vien'a catu si din Bud'a suntu parinti ... ai nationalitatilor, ma inimicii conjurati la ori ce desvoltare progresista si culturale a maioritatiei popolatiunei din acestu nefericitu statu, este unu faptu de multu constatat si se constatéza mereu. Toti cati li-au urmarit uumai o parte procedur'a unilateraria si egoista, s'au convinsu.

In adeveru é trista, é precaria positionea poporului négermane si nemaghiare. Interesele loru cele mai vitali se sacrifică spre realizare de scopuri cu totulu contraria statului. Aceste popóra se apasa, se terorisëza in totu modulu, ma li se ucide venitoriulu. Inse prin acésta nu se face nemicu alta, decat se ucide venitoriulu statului „Austriei”; ca-ce imaginative una Austro-Ungaria fara, poloni, cehi, italieni, romani, croati, serbi slavaci sloveni si ruteni. Venitoriulu Austriei è legat strinsu de venitoriulu acestorui popóra. Acestu ade-

veru numai unu copilu séu unu nebunu nu-lu va vedé si recunoscé. Guvernele nóstre inse nu-si compuse nici din copii nici din nebuni, ci — se dice — din barbatii cei mai prudenti. Care è consequentia de aici? Nemicu alta decat, ca guvernele nóstre nu representa adeveratele interese ale statului, nui voliescu venitoriulu. Si popórale suferu astufeliu de regime. . . . Ce se faca?! . . . Protestele, lamentarile si nemultumirile popóralor suntu generale si forte mari, si acéste se repetescu de multi ani mereu. Aceste plangeri si manifeste de nemultumiri si suferintie inse nu potu strabate acolo, de unde se ascépta consolare si vindecare, ca-ce consiliarii tronului se ingrigescu, ca nimicu se nui ajunga la urechi.

Apoi a latră cu gura mare contr'a regimului, ai areta cu degetulu faradelegile, crimele oribile, ori a apela la dreptatea lui, ar' insemnă a bate, a bate tóca la urechile surdului; ca-ci nemicu nu è mai absurd, decat a apela la semtiulu de dreptu, de dreptate si umanitate la ómeni, carorul lipsescu cu totul.

Deci se nu ne pierdemu tempulu.

Se vinu acuma cu permisiunea d-vostre dle redactore spre a conversa despre altu ceva.

Potestatea cea mai mare, ce — potemu dice — guverna in tote staturile civilisate din lume, in direptiune religiosa, politica si sociale, este press'a. Missiunea acesteia e un'a din cele mai sublime; este de a desceptá, a lumina omenimea, de-a controlá progresulu. Acésta missiune sacra o implinesc inse numai press'a libera, neinfluentiata, necorupta; ca-ce in casulu ultimu, candu press'a este in servitia straine, si se abate dela scopulu seu suntu, dela adeveru, si dreptate, devine una pestilentia pentru societate, unu monstru teribile.

In locu de a fi unu focariu luminatoriu, devine una aparitiune insielatória, mintiuósa; mai mai pernitiósa decat calumniatorii de profesiune; densa alérga din casa la casa, din palatu la palatu, din coliba la coliba spre a propaganda mintiunile cele mai ominóse. In locu de a servi spre eluptarea luminei, dreptatiei si drepturelor popóralor; in locu de a forma din sclavi injugati cetatiani liberi si consci, in locu de a fi patrón'a celoru seraci si asuprati — dens'a se face tradatórea popóralor si a cetatianilor, le vinde interesele cele mai vitali mamonului de auru. Se degradéza a fi unu instrumentu vilu, echoului vointiei unoru creature invalide in aurulu si averile enorme stórsa prin speculatiuni si siarlatanarii de pre spinarea popóraloru. Si una astufeliu de presa se considera de organulu sinceru alu publicului, alu popóraloru, din cari cei departati-si culegu informatiunile, si-facu combinatiunile si judecatile.

De acésta categoria de presa ne bucuram noi in Austria. Se tacu astadata despre press'a speciale măghiară, si me marginescu la cea mosaica din Vien'a.

Vi este cunoscuta tactic'a acestorui organe jidanești in cestiunea confratilorlor loru din România. Acestu statu teneru este calumniatu cu tóta ocasiunea de celu mai barbaru si intolerant din lume, ca-ce nu lasa, cá lepr'a palestina se suga si stórcă poporulu si statulu pana la osu. Nu crépa neci unu israelit in România fara cá press'a vienesa se nu sufle in tóte trompetele, ca evreii din România se persecutéza, má nu se ruginéza a cere interventiuni straine. Unu asemene casu se intempla cu escluderea judanilor dela monopolulu spiritușelor. Ar' fi bene, credu, se cunoscemai de aproape acésta presa, profanata cu atributul de libera.

In ante de a tréce la constatarea celoru espuze, si la argumentarea coruptiunei prin date positive, permiteti-mi una intrebare. Cu ce scopu se votéza in fia care anu din bugetulu statului atatu in Pest'a catu si in Vien'a sumele atatu de insemnate pentru fondulu asiá numitul de dispositiune? Responsulu credu, ca nu e greu. Judanasiu din Vien'a si Pest'a cu ce si-ar' sustiené meser'a vietia, déca d. ministri nu le-ar' implé pungele numai cá se astupe faradelegile séu crimele ce le comitii densii facia cu popórale!

Ca acéle foi se vorbescu numai adeverulu nu deve subventionate, inse domnii ministrii chiaru acésta nu o voescu, ci masarea adeverului subu perdéu'a mintiuniei, spre acestu scopu le trebuiește fondu pentru subveniunea mintiunilor naimiti. Frumóse institutiuni de libertate si dreptate avemu. Se ne intrebamu mai departe: Pentru ce aceste cocóne vienesi simpatizéza atata catra Prusia? De ajutoriu la acestu respunsu se ne mai intrebamu, unde au miersu miliardele lui Bismark

stóurse din medu'a Franciei. Cumca interesele Prusiei suntu in Austri'a mai bene reprezentate prin pressa, cá dór' chiaru in Prusi'a, si preferite celor austriace — este cunoscutu. Cele lalte urmează.

Si acumu, cá se nu mi se impuse, ca facu numai combinatiuni suspiciose, si acusu astufeliu press'a vienesa, press'a austriaca, de murdara, corupta si si corruptibile, voiu se citezu unu faptu positivu. Trebuie se premitu, ca ernirea acestoru fapte, ce se facu si pastréza in celu mai mare secretu, aice la noi este forte grea; si acestu faptu-lu scotu din fontana straina.

Fóia elvetiana „Confederatiunea de Bernu,” in una affaira cu „N. fr. Presse” din Vien'a dice: „Avemu la mana fóia,” Reviulu financialu austriacu, din care vedem, catu a costatu pre banc'a numita „Anglo--Banka” singuru numai cu ocasiunea emisiunei sortilor turcesci, si cummu se face in Austri'a opinionea publica.

Singuru in Vien'a a costatuo 73 de foi de tota colórea, sume enorme, parte pentru tacere, parte pentru articlii de reclamu.

Se amintim numai foile cele mai inseminate: Pentru unu siarlatanismu miserabilu fura corrupte si vendute: „Tagblatt” cu 23,000 fl., „N. fr. Pr.” si „Presse” cu cate 25,000 fl., „Vorstadt Zetung” cu 16,000 fl., „Tag espressa” cu 10,000 fl., si „Deutsche-Zeitung” (fóia lui Bismark) 800 fl. — Fóia amintita nu spune mai departe, ca „Reviulu financialu constatéza acestu faptu si in antea judecatorieei, in se neme nu avu curagiul a-lu provocá.”

Acésta este unu singuru casu una unica traficare de sortiuri, lose.

Si acumu se ne intrebam, óre caus'a israelitor din Romani'a nu se apara subu prestigiului aurului si alu argentului, totu subu astufeliu de conditiuni? Cine crede asiá ceva, créda! .. Se nu uitam, ca esiste una societate numita „Aliantia israelita,” se nu uitam de activitatea ei, de conclusele din Copenhaga. Ar' fi bine inse, ca nici guvernul Romaniei se nu uite a demascá calumniele si mintiunile judane si a purificá lucrul precum este. Alta data mai multe. Una strin-gere de mana.

Publiu.

Mediasiu 5 Martiu 1873.

Multa stimate dle Redactu!

In nr. 16 alu „Gazetei Trnnei”, amu cetitu „computulu publicu” alu comitetului, care a arangiatu balulu datu in 19/7 Fauru 1873 aci in Mediasiu si giuru pentru crescerea si ajutorirea fetitilor sermane romane, care balu seu intrunire cu jocu, a decursu in modulu celu mai splendit, dupa cumu si noi avuram onore a ne convinge.

Din reportulu comitetului amu vediutu, ca percepentele la cassa pentru biletele vendute la partecipatorii inmediati la aceea petrecania sa'u redicatu la cifra de **175 fl. v. a.**, precandu erogatele facu neto summ'a de **160 fl. 32 cr. v. a.**, carii cá atari subtragunduse din percepentele de susu, mai lasa unu superfluu de 14 fl. 68 cr. v. a., care se v'a administrá in fondulu predisei reunioni. — Contribuirile benevoli dela binefacatori se urca la 50 fl. v. a. asia incatu in fapta neparticipatorii la balulu din cestiune cu multu mai multu au contribuitu in folosulu fondului cestiunatei asociatiuni. — Unu lucru dupa parerea nostra de totu curiosu, ba asia dicundu de mare intrestatiune. — Cu astufeliu de procedere nu vomu promové noi neci odata sublimele scopuri ale asociatiunilor nostre filantropice. Ba tamanu si esternii contributori neparticipatori la balu, vediendu, ca atare intrunire cu dantiu pote ca pre venitoriu va absorbe nu numai antreurile participatorilor ci si contribuirile benevoli dela neparticipatori, abuna séma nu-si voru mai inaintení zelulu loru pentru imple-rea pungilor birtasiloru, boltasiloru si scie Ddieu, ca unde s'o datu intr'o séra **160 fl. 32 cr. val. aust.**

Noi amu cititu si pana acum'a de baluri date pentru scopuri filantropice, dér' nu amu afiatu niciari, cá spesele se fia trecutu tare preste o terialitate a venitului de intrare, precandu la balulu de facia din 11 parti ale venitului de intrare mai multu de catu 10 parti s'a absorbitu prin spesele balului, — si numai abea cane canesce a 11 parte s'a potutu mantui in folosulu asociatiunei filantropice.

Se ne erte domnii arangiatori si cei din departare si acestia, déca le vomu respunde, ca in

atare tipu nu vomu progressa cu asociatiunile nos-tre binefacatorie.

Baluri, dantiuri, date in folosulu pauperilor asociatiunilor filantropice, s'a arangiatu in inter-resulu scopului celui sacru si pan'acum'a in une locuri cu cele mai mici spese. Sal'a de balu, re-dutulu, s'a cascigatu mai totu deun'a, gratisu, in-catu numai music'a, curatitulu si luminatiunea, se solvea ér' dupa pretiurile cele mai moderate. — Ordurile la Cotilonu si decoratiunile s'a datu si facatu totu gratisu. —

Acesto reflecziuni modeste le amu consideratu a le face in interesulu propriu alu reuniunei nostre fora cugetu ascunsu seu vro resvera secreta, fara a ne atinge de onesticitatea comit. arangiat, care au seceratu degia general'a nostra multumita pentru activitatea lui estraordinaria desvoltata, cu atata promtitudine, incatu publice constatamu, ca si au cascigatu altumintrenea pre deplinu tota increderea nostra, urandule unu „se traiésca la multi ani”. —

Unu spriginit. alu asociatiunei.

Dela diet'a din Pest'a.

In sied. din 6 Martiu se desbatu bugetulu min. de apararea tierii, alu honvediloru. Ministr. resp. Bela Szende respondiendu la interpellatiunea dep. Karmanu, repórtă, ca pentru mobilisarea hon-vediloru suntu tota la indemana acolo, unde se afla si honvedii, cari suntu intocma de bine adjustati ca si trupele armatei commune. Se desbate asupra si aici pledéza Urmenyi, ca ar' trebui redusi hon-vedii la 100 mii, pentru inlesnirea poporului, care trebuie se contribue dare din ce in ce totu mai multa, ca de va merge totu asia cu inmultirea hon-vediloru, candu voru fi vro 700 mii, nu va mai fi in stare a i sustiené. Apoi neci statele cele mai mari nu se incarca cu atata povara pentru missiunea honvediloru, care e numai sustienerea pacei interne, (ad. nadusirea nationalitatilor?) Csernatoni si inse cu ultraistii, facura scòmotu, ca honvedii se fia ei armat'a ungara nedependenta de armat'a comuna si blamă pe Urmenyi, ca nu vre lume maghiara. Aici in se br. Sennyei apară cele dise de Urmenyi, adaugandu, ca in timpu de pace trebuie crutiate poterile si fisice si materiale si spirituale, ca numai asia se potu incungiura pericolele si tentatiunile.

In sied. din 8 Martiu Ign. Kassay intréba pe min. just. déca sci, ca in Sighisiora s'a sistat lu-crarile judecatoriei din causa, ca judii nu sciu maghiare; si are de cugetu a demissiona pe unii ca aceia? Min. dice, ca nu scia despre acésta nemica in se va cerceta, ér' a demissiona judecatori, nu i sta in potere.

In sied. din 10 la titlulu dominiale statului dep. Vidliczky cere deslucire, ca cumu a potutu ministrulu de finacie se alienedie bunurile statului? din dist. Nasaudului, fara scirea si apro-batiunea legislativei, cari bunuri in bugetulu anu-lui trecutu au figuratu cu perceptiuni si erogati-un, pre candu in bugetulu din estu-anu nu figu-radia altu ce-va in loculu loru, de catu singur'a observarea „megszünt” (au incetatu d'a mai esiste ca atari.)

Ministrulu de finacie da urmatóri'a deslucire: In domeniulu nasaudénu, care jace pre teritoriul fostului alu duoilea regimentu de granitia romanu in Transilvani'a inca din vechime au esistat nisice titluri de posesiune asié de incurcate, incatu ina-inte de inceperea procesului pentru regularea refe-rintielor urbariale dsa a tramisu o comisiune anu-mita pentru eruarea si chiarificarea acelor-a. Dupa unu lucru de duoi ani de dile comisiunea i-a pre-sintatu reportulu, in care se dicea, ca dupa mul-tiumirea comunitatii si a familiei Kemény, statului i-ar' mai poté remané beneficiile regale si vre-o 125 jugere pamantu de pasciune. Facia cu acésta stare a lucrului d-sa n'a potutu se initiedie pro-cesulu de regulare, care ar' fi causatu la vre-o 50—60 de mii spese; ci a afiatu de bine a se impacá cu comunitatea si a-i cede pretensiunile statului pentru o desdauare de 100,000 fl. In fine ministrulu dechiară, ca este gat'a a presentá

camerei spre esaminare tota actele referitorie la acésta afacere.

Vidliczky si Ghiczy tienu, ca cu tota acestea afacerea involve in sine o instreinara a averii statului, carea fara consentimentul legislativei n'ar' fi trebuitu se se intempe nici intr'unu casu, Ghiczy propune deci a se esmitre o comisiune pentru esaminarea acelor acte.

Ministrulu promite de nou ca le va presenta si astufeliu camer'a decide, a alege comisiunea pro-pusa mai tardiu.

In Romani'a se occupa Camer'a cu proiectulu de creditu fonciariu, care in mane romane ar' re-genera tiér'a, pe candu in mane bancherilor stra-ili i-ar' sapă mormentulu. —

In Romani'a s'a fipsatu si pretiulu monetelor straine de argintu de nou, si din 1 Martiu a. c. incolo ele voru circula in tota tiér'a si se voru primi la tota casele publice pe pretiurile urmatore:

lei. b.

Icosariulu (iermeliculu)	4 30
Jumetatea de icosariu	2 15
Sfertulu de icosariu	1 07
Rubla rusescă de argintu	3 84
Jumetatea de rubla	1 92
Sfertulu de rubla	66
Piesa de 30 capeici vechi	1 15
" 20 "	54
" 15 "	40
" 10 "	25
Sfantiulu vechiu austriacu (20 cr.)	80
Jumetatea de sfantiu (10 cr.)	40

Berlin, 12 Martiu — Reichstagul s'a deschis de imperatore. Propositiunile principali suntu: reorganisatiunea sistemului de intariri si a marinei, legea militaria si proiectulu privitoru la prestatiuni in timpu de resbelu. Imperatorele exprima speran-ția ca, in presentia desvoltarii liniscti in Francia, evacuarea complecta a teritoriului francesu va fi posibile mai curundu de catu este stipulata. Incheiarea discursului mentionéza, ca relatiunile amicali cu tota puterile straine, facu justificata deplin'a in-credere, cu care contéza la sustienerea si intarirea pacii. „Acésta incredere a mea -si trage deplin'a indreptatire“, dice messagidu, „din amicabilele mele relatiuni catra domitorii potentelor imperie vecine ale Germaniei, cari si au afiatu constatarea si imputirea prin visita, de care avui parte innainte de acésta cu vro cateva luni din partea monachilor mie amici“. Imperatorele va considera ca detoria principale intretinerea acelor relatiuni.

Versailles, 13 Martiu. — Adunarea a adoptat si celu din urma articolu imporante din pro-iectulu comisiunei de treidieci, astufeliu dupa cum l'a propus comisiunea.

Londinu, 14 Martiu. — In parlamentu, Gladstone anuncia ca ministeriulu a demisionat in urm'a votului privitoru la bilulu respinsu alu universitatii irlandese. Regin'a a primitu demis-iunea.

Regin'a marii Britanie primindu demissiunea a chiamatu pre Disraeli se forméza cabinetu nou, in se acesta nu crede alu poté compune, cu tota ca se intelese si cu Derbi, si regin'a pote va rechiamă pe Gladstone. Bilulu seu proiectulu de lege pentru reformarea universitatii irlandese fu liberale, pe peti-toriu pariteticu, in se catolicii irlandesi pretendu, cá universitatea se fia si confessionale catolica, ca-ce irlandesii suntu catolici in majoritate imposanta, ér' anglicanii pretendu suprematisarea cá si pana acum. Gladstone avu dreptate cá min. liberale a sta pe lunga proiectulu seu de paritate, cá se impace cu dreptatea si egalitatea. Elu in se, cu tota ca cadiu proiectulu in cas'a comunelor numai cu majoritate de 3 voturi, totu nu mai vră a servi cu nedreptati-re. Unde mai e unu asemene Gladstone? Se ne respunda Andrasianii, ca noi ne luam calcul'a de asemene ministru; nu in se de cei drepti cá funea in sacu.—

Statele unite ale Americii. Fo-stulu presedinte alu republicei staturilor un. ameri-canice fu ér' alesu, si in messagidu seu de inau-guratiune, dupa ce provoca la concordia pentru in-naintari in creditu, comerciu, arti etc. apoi despre politica dice:

Eu am cea mai firma convictiune, ca lumea civilisata se pléca catra republica. Republic'a nostra este menita a fi steau'a, care va conduce pe cele-lalte. Cu tota ca resultatulu resbelului civile a

fostu emanciparea sclavilor, acestia totusi inca nu possedu drepturile civile. Acăsta nedreptate trebuie se incete. Grant vine a vorbi si despre Indiani si dice, trebuie se nisuim a innaintă si civilisatiunea Indianilor, séu, déca acăstă nu se poate ajunge cu neci unu pretiu, trebuie se suscepem resbelu de estirpatiune. In fine discursulu se inchiaia cu urmatörile: Cestiunile referitorie la extinderea imperiului si cucerirea altor tiere, o lasa venitorului, ca-ci elu (Grant) acestea numai atunci le va approba, déca poporulu le va voi. Elu crede ca Ddieu pregatesce lumea, că se fia una natiune, care se vorbesca una limba si care nu mai are lipsa de armate si naie.

In gur'a unui republicanu că Grant, cuvintele „trebuie se suscepem resbelu de estirpatiune“ a indianilor, suntu o macula, pe purpur'a libertatii republicane, care numai unu Murawiev o pote scôte la tergulu opiniunei publice. —

Constantinopol, 12 Martiu. — Midhat pasia este numitul ministru alu justitiei; Savet pasia, la affacerile straine, si Rachid pasia, la lucrari publice.

Noutati diverse.

+ Necrologu. Zelosulu si neobositulu barbatu, bravulu nationalistu luptatoru pentru interesele natiunii romane si pentru cultur'a poporului seu, forte activulu docente dela scol'a principale romana gr. c. din Lapusulu Ungurescu.

Teodoru Rosiu

in urm'a unui morbu indelungatu de plomani repausa in Domnulu in 4 Martiu a. c. in etate de 28 ani, lasandu in doliu pe iubitii sei parinti Stefanu si Paraschiva si fratele Georgiu, lasandu inse intristate animele amiciloru si cunoscutiloru, cari ei admira activitatea si munc'a. La astrucarea osamentelor sale in 7/3 a. c. asistara Rev. d. vicariu Gregoriu Moisilu, professorulu gimnasiale din Naseudu Leone Pavelia, parochulu din Salv'a Ioane Catone, parochulu din Runcu Ioane Popu si parochulu Basiliu Sioldea din Mititei, unde repausase la parinti; apoi corpulu invetatorescu dela scol'a normale din Naseudu, precum si mai multi intelectuali din comunele din giurulu Mititeilor. — Ca unui prenumerante si corespondente alu Gazetei din preuna cu publiculu acesteia ei dicemu impreuna unu: Fiai tieren'a usiora si memor'a neuitata!

Literariu.

In Transilvania, fóia asociatiunei etc. nr. 6 din 15 Martiu afiamu coprinsulu acesta:

Ioanu Corvinu de Hunedóra (continuarea a dou'a, despre parentii, fratrele, sororile si alti consangeni ai sei).

Colectiune de diplome istorice transilvane (Continuare).

Limbile si dialectele din tota lumea.

Proportiunile creriloru la poporale imperiului austriacu.

Date statistice industriale din Britan'a mare.

Procesu verbale alu comitetului asociatiunei tr. din 4 Martiu a. c., cumu si publicari de bani intrati la cele doue fonduri.

In acestu processu verbale vedem si computulu anuale alu redactiunei pe 1872, pentru care i se da absolvitoriu. Comisiunea, care fusese insarcinata cu revisiunea acelui computu, ilu afia si estempu exactu intru tota partile sale. Cu tota acestea fia-ne permisu a face la loculu acesta una intrebare: Cumu se intempla, ca redactiunea transmite la comitetu pe flacare anu cate unu numeru considerabile de esemplararie complete, legate usioru, era in computu nu se pune neci unu pretiu seu valore in bani? Asa d. e. de pre an. 1872 s'a transmisu dela redactiune la comitetu 199 esemplararie din fóia transilvania, fora ca se i se petreca valorea in active. Séu ca redactiunea nu se simte auctorisata a le pune vreo valore? In acestu casu credem, ca este necessariu ca se se intempele aceasta in Sibiu, precum se face cu orce carte si foi periodice, literarie seu scientifice de coprinsulu Transilvaniei, anume pe la societati literarie.

Producte de acestea se vedu anevoia, maialesu pe la noi, ele inse totu se vendu, ca vene alta generatiune, care simte necessitatea de ale avé si cumpera. Va veni tempulu candu istoriografi nos-

tri voru cauta d. e. documentele istorice, că cu fanariulu, si le voru lua de acolo, unde le voru avé mai de indemana. Pana acum inca se cauta ici colea esemplararie din anii trecuti. „Foi'a pentru mente, anima si literatura dintre anii 1838 et 1850 o cauta unii literatori din Bucuresci cu pretiu bunu si nu o mai afia nicairi. Ni se pare ca „Transilvania“ s'ar poté trece la inventariu in totu casulu celu mai pucinu cu cate 2 fl, 50 cr. v. a.; atunci apoi se vedem care va fi cifra deficitului. De altumentrea la unu productu literariu, care esse numai in 500 esemp. si cu care se facu spese postali de expeditiune, si se suplimescu defecte, unu feliu de deficitu materiale va fi totudeauna, pre catu tempu pretiul ei este numai bagatell'a de 2, multu 3 fl. din care una parte o inghitie post'a, expeditiunea, corespondente, defecte.

La cuventulu „deficit“ inca amu avé se punem una intrebare: Premiele si honorarie, care se dau de catra academii scientifici si societati literarie la unii individi pentru producetele loru aflate de bune, se transcriu la deficitu? Si stipendiale seu bursele, cumperaturele de carti, inavuturile de bibliotece si musee, facu ele unu deficitu? Se poate si acesta, inse in care casuri?

Credem, ca numai atunci si in acelea casuri, in care cu asemenea spese nu se ajunge nici unu scopu salutaru. „Deficitu“ inca este unu conceptu cu totulu relativu.

Ne potendu esi „Archivulu“ la terminulu promisul ult. Febr., — (?!!), prenumeratiunile de pana acum s'aau tramsu adi tota inapoi prin posta. Blasiu 1/13 Mart. 1873. Editoriulu.

Reclamamu acumu noi esirea Archivului, ca-cedó se voru afia in sinulu natiunii cari sciu pretiui grandet'a cuprinsului si necessitatea essirei lui.

Una lancediala că acésta din partea publicului nemica nu o mai poate justifica. Ve rogamu numai de unu sumariu alu materieloru, ce va se cuprinda Archivulu si de pretiul prenumeratiunii, că se pote esi celu pucinu una data pe luna cate 2 côle, că se dovedim urmasiloru, ca le amu lasatu deschisa fontan'a de lumina cea atatu de exceptionalminte abundante de salutarale radia ale unei critice si scrutari istorico-literarie, cari forta pecatu nu le potem lasa se nu éssa la lumin'a natiuniei.

Redactiunea „Gazetei Trnne“.

— Balulu societ. „Romania jună in Vien'a“ esit forte stralucit, se afia de facia si ambasadorulu Persiei Malcom-Chan si gener. turcu Mehemed-Aga cu secretariulu, care si jocă cuadrilu cu o patronesa, prim'a ora in viatia. Nu scim, déca venitulu inca e stralucit.

Adunarea generala

a Despartamentului I. alu Asociatiunei transilvane pentru cultur'a si literatur'a poporului romanu, a despartimentului compusu din districtulu Brasovului si din Treascaune, se va tiené in 25 Martiu (6 Aprilie) 1873 la 10 ore a. m. in comun'a Satulungu la beseric'a cea vechia cu hramulu SS. Arhangeli. Deci suntu invitati a luna parte toti domnii, cari se interesdia de prosperarea Asociatiunei trnne.

Brasovu 4/16 Martiu 1873.

Comitetulu cercualu prin

Ioanu Petricu
protop. si direct.

Nr. 1637/1873.

2—2

Publicatiune.

In 22 Martiu a. c., la 10 ore inainte de amédie se va tiené in sal'a siedintelor din cas'a satului licitatiunea pentru arendarea cafenelei dela promenada, pe timpulu dela 24 Martiu an. curg. pana la Samihaiu 1882.

Pretiul strigarii e defiptu la sum'a de 1300 fl. Doritorii de a licita se se afie la facia locului, si la terminulu defiptu, provediuti cu unu valiu de 10% din pretiul strigarii. —

Condițiile licitatiunii se potu vedé si pana atunci in expeditur'a magistratuala in cas'a sfatului.

Brasovu 12 Martiu 1873.

Magistratulu urbanu si districtuale.

ad Nr. 1214/v. c. 1873.

2—3

Publicatiune.

Cu privire la § 42 alu Art. de lege XLII. din anulu 1870, se va tiené la 2 Aprile a. c. la 10 ore ante meridiane, incepandu, conferinta ordinaria a comitetului representativ alu comitatului Turdii cu scopu:

- a) de a se vedé ratiunile anului trecutu,
- b) de a se publica articlii de lege si alte ordonatiuni mai multe,
- c) de a se rezolvi recusitiuni, si
- d) alte cause interne; in urma
- e) de a se alege unu ingineriu silvanistu in cerculu de susu alu comitatului.

La care conferinta prin acesta se conchiamă toti membrii comitetului.

Turd'a in 10 Martiu 1873.

Br. Georgiu Kemény m. p.
(post. 10 cr.) comite supremu.

Nr. 249—1873.

2—3

Concursu.

Spre ocuparea urmatörelor notariate.

1. Notariatulu Lona sesasca carni apartinu comunele Lona sasasca, Stolna, Vlaha (oláh Jenes) Teutiu cu salariu anualu de 400 fl. cuartiru si servitoriu pentru cancelaria.

2. Notariatulu Fenesiulu sasescu, Clusiu Monosturu cu salariu anualu de 400 fl., 60 fl. pentru cuartiru, 80 fl. pentru servitoriu, 20 fl. pentru cancelaria, si patru (4) origii □ lemne de focu.

3. Notariatulu Capusiulu mare, Castragie, G. Osorheiu, G. Dengeu, Agirbiciu si Capusiulu micu, cu salariu anuale de 600 fl., cuartiru si servitoriu. —

Concurrentii, suplicele de densii scrise, proveziute cu recerintele prescrise in §§ 74, 75. Art. XVIII alu lege din 1871 au ale substerne infrasrisului incl. pana la 30 l. c. st. n.

Gelou 9 Martiu 1873.

Nicolau Popu
jude procesualu.

356/arv sz. 1873.

2—3

Publicare de licitatiune.

Tota avereia immobila intravilana si estravilana aflatiora pe teritoriul comunei Gernyeszeg a orfanilor minoreni, remasi de Ioane Dombradi, precum si care se afia pe teritoriul comunelor: M. Iára, Erdö Csinád, si Vajdaszutiván, in 4 Aprile a. c. la 10 ore antea miadiadi se va da in arenda prin licitatiune pe 6 ani. —

Condițiile pana la terminulu mentionat se potu observa la sedria orfanala in Turd'a si la judeciulu procesualu in Petrilaca, ci cu ocaziunea licitarei in facia locului in comun'a Gernyeszeg.

Din siedint'a sedrie orfanale a comitatului Turd'a, tienuta in Turd'a 4 Martiu 1873.

Nagy Miklos
presedinte.

Sékely János
notariu.

Cursurile

la bursa in 24 Ian. 1873 stă asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 18	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 , 69	" "
Augsburg	—	—	107 , 75	" "
Londonu	—	—	109 , 20	" "
Imprumutul nationalu	—	—	73 , 50	" "
Obligatiile metalice vecchi de 5%	71	, 15	" "	" "
Obligatiunile rurale ungare	81	, 25	" "	" "
" " temesiane	80	, —	" "	" "
" " transilvane	79	, —	" "	" "
" " croato-slav.	83	, 25	" "	" "
Actiunile bancei	—	—	109 , 20	" "
" creditului	—	—	336 , 75	" "